

opusdei.org

Homília na Velký piatok

Homília svätého Josemaríu na
Velký piatok s názvom „Kristus
zomrel, aby kresťan žil“.

29.03.2024

Tento týždeň, ktorý kresťanský ľud
tradične nazýva svätým, nám opäť
ponúka možnosť zamyslieť sa a
znovu prežívať chvíle, v ktorých sa
naplňa Ježišov život. Všetko, čo nám
v týchto dňoch pripomínajú
najrôznejšie prejavy zbožnosti, je s
istotou nasmerované k
Zmŕtvychvstaniu, k základu našej

viery, ako o tom píše svätý Pavol (Porov. 1 Kor 15, 14). Po tejto ceste by sme však nemali kráčať príliš rýchlo; nesmieme zabúdať na jednu veľmi jednoduchú skutočnosť, ktorá nám niekedy uniká: nemôžeme mať účasť na Pánovom zmŕtvychvstaní, ak sa nezjednotíme s jeho umučením a s jeho smrťou (Porov. Rim 8, 17). Aby sme na konci Svätého týždňa mohli sprevádzať Krista do jeho slávy, je potrebné najskôr preniknúť do jeho obety, a cítiť sa jedno s ním, umierajúcim na Kalvárii.

Kristova veľkorysá obeta sa konfrontuje s hriechom, s touto ťažko akceptovateľnou, no nepopierateľnou skutočnosťou. *Mysterium iniquitatis* — tajomstvo zla, nevysvetliteľná zloba tvora, ktorý sa — z pýchy — stavia voči Bohu. Je to príbeh starý ako samotné ľudstvo. Spomeňme si na pád našich prarodičov, ďalej na celý ten sled neprávostí, ktoré lemujú cestu ľudstva, a nakoniec aj na naše

osobné vzbury. Nie je ľahké obsiahnuť, akú zvrátenosť predstavuje hriech a pochopiť všetko, čo nám o tom hovorí viera. Musíme prijať, že aj v ľudských záležitostiach sa vážnosť urážky meria postavením urazeného, jeho osobnej hodnoty, spoločenskej dôstojnosti, vlastností. A človek tak hriechom uráža samotného Boha: tvor zapiera svojho Stvoriteľa.

Lenže *Boh je láska* (Jn 4, 8). Priepasť zla, ktorú so sebou hriech prináša, bola premostená nekonečnou Láskou. Boh človeka neopúšťa. Božie plány predvídali, že obety Starého Zákona nebudú stačiť na to, aby sa odčinili naše hriechy a znovunastolila stratená jednota: bolo potrebné, aby sa obetoval Človek, ktorý je Boh. Môžeme si predstaviť — aby sme sa vôbec nejako priblížili k tomuto nepoznateľnému tajomstvu — že Najsvätejšia Trojica vo svojom stálom a dôvernom vzťahu

nekonečnej lásky už od večnosti pristúpila k spoločnému rozhodnutiu, ktorého dôsledkom bolo, že Jednorodený Syn Boží prijme ľudskú podobu, vezme na seba naše bolesti, našu biedu a utrpenie, a skončí pribitý na drevo kríža.

Ten oheň, tá vrúcna túžba splniť vykupiteľský mandát Boha Otca napĺňa celý život Krista už od jeho narodenia v Betleheme. Počas troch rokov, ktoré s ním učeníci žili, ho počúvali neúnavne opakovať, že jeho pokrmom je plniť vôľu toho, ktorý ho poslal (Porov. Jn 4, 34). A tak to bolo až do popoludnia prvého Veľkého piatku, keď dokončil svoju obeť. *Naklonil hlavu a odovzdal ducha* (Jn 19, 30). Týmito slovami opisuje Kristovu smrť apoštol Ján: pod váhou Kríža a bremenom všetkých ľudských vín umiera Ježiš pre naše ťažké a podlé hriechy.

Zahľadme sa teraz na Pána, od hlavy po päty strýzneného z lásky k nám. Spolu s duchovným autorom spred mnohých storočí môžeme zopakovať slová, ktoré sa blížia ku skutočnosti, hoci celú ju nedokážu pojať: *Ježišovo telo je oltárnou malbou bolesti*. Pri pohľade na zmučeného Krista, premeneného na nehybné telo sňaté z Kríža a odovzdané jeho Matke; pri pohľade na takto dokaličeného Ježiša by sme mohli prísť k záveru, že oná scéna je najjasnejším dôkazom porážky. Kde sú zástupy, ktoré ho nasledovali? A kde je kráľovstvo, ktorého príchod ohlasoval? Predsa však, nie je to porážka, ale víťazstvo — teraz je k Zmŕtvychvstaniu bližšie ako kedykoľvek predtým, bližšie k zjaveniu slávy, ktorú vybojoval svojou poslušnosťou.

Kristova smrť nás volá k plnému kresťanskému životu

Práve sme opäť prežívali drámu Kalvárie, ktorú by som si dovoľil nazvať prvou a pôvodnou Svätou omšou, slávenou Ježišom Kristom. Boh Otec vydáva svojho Syna na smrť. Ježiš, Jednorodенý Syn, objíma drevo, na ktorom má byť *popravený*, a jeho obeta je prijatá Otcom: ovocím Kríža je vyliatie Ducha Svätého na ľudstvo (Porov. Rim 3, 24n; Hebr 10, 5n; Jn 7, 39).

V tragédii umučenia sa naplňa aj náš vlastný život a celé dejiny ľudstva. Svätý týždeň nemôžeme zredukovať len na obyčajnú spomienku, pretože je to rozjímanie nad tajomstvom Ježiša Krista, ktoré pokračuje v našich dušiach: kresťan má povinnosť byť *alter Christus, ipse Christus* — druhý Kristus, sám Kristus. Krstom sme boli všetci ustanovení za kňazov svojho vlastného života, aby sme *prinášali duchovné obety, príjemné Bohu skrze Ježiša Krista* (1 Pt 2, 5), a každý jeden

z našich činov konali v duchu poslušnosti voči Božej vôli, robiac tak večnou úlohu Bohočloveka.

Naopak, na pozadí tejto skutočnosti si hlbšie uvedomíme našu úbohosť, naše osobné omyly. Toto zistenie nás však nesmie odradiť, nesmieme zaujať skeptický postoj toho, čo sa už vzdal veľkých ideálov. Pretože Pán nás volá takých, akí sme, aby sme sa zúčastňovali na jeho živote, aby sme bojovali o svätosť. Svätosť. Koľkokrát vyslovujeme toto slovo, akoby to bola len prázdna fráza! Pre mnohých je dokonca iba nedosiahnuteľným ideálom, rozprávaním o askéze, nie však konkrétnym cieľom a živou skutočnosťou. Prví kresťania tak nezmýšľali, keď sa s úplnou prirodzenosťou a veľmi často navzájom oslovovali výrazom „svätí“. *Pozdravujú vás všetci svätí* (Porov. Rim 16, 15), *pozdravte každého svätého v Kristovi Ježišovi* (Porov. Flp 4, 21).

Teraz, keď máme pred očami Kalváriu, keď je Ježiš už mŕtvy a ešte sa nezjavila sláva jeho víťazstva, je to dobrá príležitosť na to, aby sme preskúmali svoje túžby po kresťanskom živote, po svätosti; aby sme úkonom viery reagovali na naše slabosti, aby sme si s dôverou v Božiu moc predsavzali vkladať lásku do našich každodenných činností. Skúsenosť hriechu v nás musí vzbudzovať bolesť, musí nás viesť k zrelšiemu a hlbšiemu rozhodnutiu byť vernými, k naozajstnému stotožneniu sa s Kristom, k vytrvalosti — nech by to stálo čokoľvek — v kňazskom poslaní, ktoré on zveril všetkým svojim učeníkom bez výnimky, a ktoré nás pobáda, aby sme boli soľou a svetlom sveta (Porov. Mt 5, 13-14).

Naše rozjímanie nad Kristovou smrťou sa stane výzvou, aby sme sa s absolútnou úprimnosťou postavili k bežným záležitostiam svojho života,

a vzali vážne vieru, ktorú vyznávame. Svätý týždeň preto nemôže byť jednorazovou posvätnou epizódou v kontexte života poháňaného len ľudskými motívami: musí byť príležitosťou k hlbšiemu preniknutiu do nezmernosti Božej lásky, tak, aby sme ju slovom i skutkami mohli sprostredkovať druhým ľuďom.

Pán si však kladie podmienky. Je jedno jeho vyjadrenie, ktoré nám zaznamenáva svätý Lukáš a ktoré nemôžeme prehliadnuť: *Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca, matku, ženu, deti, bratov, sestry, ba aj svoj život, nemôže byť mojim učeníkom* (Lk 14, 26). Sú to tvrdé slová. Je pravda, že naše „nenávidieť“, či „mať v nenávisti“, nevystihuje presne Ježišovu pôvodnú myšlienku. V každom prípade, boli to od Pána tvrdé slová, a nie je možné ich zredukovať na *menej milovať*, ako sa niekedy zmiernene interpretujú.

Šokujúca ostrosť týchto slov nespočíva v tom, že by sa za nimi skrýval negatívny či neľútostný postoj — veď Ježiš, ktorý ich vyslovuje, je ten istý Ježiš, ktorý prikazuje milovať iných ako seba samého, a ktorý dáva svoj život za ľudí: ten výraz jednoducho naznačuje, že pred Bohom nie je prípustná žiadna polovičatosť. Kristove slová by sa mohli preložiť ako *milovať viac, milovať lepšie*, a nie milovať sebeckou alebo zakrnelou láskou. Milovať máme Božou láskou.

O to ide. Všimnime si poslednú Ježišovu požiadavku: *et animam suam* — ba aj svoj život. Život, vlastnú dušu — to je to, o čo nás Pán žiada. Ak sme domýšľaví, ak sa zaujímate iba o naše vlastné pohodlie, ak chceme pozornosť iných a celého sveta sústreďovať len na seba, potom nemáme právo nazývať sa kresťanmi a považovať sa za Kristových učeníkov. Musíme sa

odovzdať skutkami a v pravde, a nielen jazykom (Porov. 1 Jn 3, 18). Láska k Bohu nás vyzýva pevne uchopiť kríž, a aj na svojich pleciach pocítiť bremeno celého ľudstva, a v podmienkach svojho stavu a každodennej práce plniť jasné a láskyplné zámery vôle Otca. V pasáži, ktorú komentujeme, Ježiš ďalej pokračuje: *A kto ide za mnou a nenesie svoj kríž, nemôže byť mojím učeníkom* (Lk 14, 27).

Prijmime bez obáv Božiu vôľu, bez váhania sa rozhodnime usporiadať si celý svoj život v súlade s tým, čo nás učí a čo od nás vyžaduje naša viera. Budme si istí, že nájdeme aj boj, utrpenie a bolesť, ale ak skutočne veríme, nikdy sa nebudeme považovať za nešťastných. Aj v trápeniach a osočovaní budeme šťastní; šťastím, ktoré nás vedie milovať druhých, aby aj oni mohli mať podiel na našej nadprirodzenej radosti.

Kresťan tvárou v tvár k dejinám ľudstva

Byť kresťanom nie je len pocit čisto osobného uspokojenia: už zo samotného názvu — z jeho podstaty — vyplýva poslanie. Predtým sme spomínali, že Pán vyzýva všetkých kresťanov, aby sa stali soľou a svetlom sveta; a svätý Peter ako ozvena týchto slov o tomto príkaze s použitím pasáží zo Starého Zákona hovorí a veľmi jasne nám pripomína náš záväzok: *Ale vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo, aby ste zvestovali slávne skutky toho, ktorý vás z tmy povolal do svojho obdivuhodného svetla* (1 Pt 2, 9).

Byť kresťanom nie je niečo náhodné, ale je to Božská skutočnosť, prenikajúca do samého vnútra nášho života, ktorá nám dáva čistý pohľad a rozhodnú vôľu, aby sme konali, ako chce Boh. Tak pochopíme, že

kresťanské putovanie vo svete by sa malo premeniť na neustálu službu vyjadrovanú najrozmanitejšími formami, podľa osobných okolností, no vždy z lásky k Bohu a blížnemu. Byť kresťanom znamená konať tak, že nebudeme myslieť na malicherné ciele týkajúce sa našej prestíže či ambícií, ani na ciele, ktoré sa môžu zdať vznešenejšie, ako je filantropia či súcit s nešťastím iných ľudí: byť kresťanom znamená smerovať ku konečnému a radikálnemu cieľu lásky, ktorý nám ukázal Kristus tým, že za nás umrel.

Občas sa stretávame s postojmi, ktoré sú výsledkom nepochopenia tohto Ježišovho tajomstva. Ide napríklad o ľudí, ktorí kresťanstvo vnímajú len ako súbor prejavov či úkonov zbožnosti, bez uvedomenia si ich vzťahu k situáciám bežného života, k naliehavosti starať sa o potreby blížnych a k úsiliu o nápravu nespravodlivostí.

Povedal by som, že ľudia takého zmýšľania ešte nepochopili, čo znamená, že Boží Syn sa stal človekom, že prijal telo, dušu i hlas človeka, že zdieľal náš údel až po zakúsenie krutej smrti. A sú aj takí, ktorí možno nevedomky považujú Krista za cudzinca vo svete ľudí.

Iných zas pre zmenu láka predstava, že na to, aby mohli byť ľudskí, je potrebné obrúsiť niektoré ústredné body kresťanského učenia a správajú sa, akoby život modlitby a neustály styk s Bohom predstavovali útek pred vlastnou zodpovednosťou a pred svetom. Zabúdajú, že to práve Ježiš nám ukázal, do akej krajnosti by mala siahať naša láska a služba. Iba keď sa budeme usilovať preniknúť do tajomstva Božej lásky, lásky, ktorá išla až na smrť, budeme schopní úplne sa odovzdať iným a nedovolíme, aby ťažkosti a ľahostajnosť nad nami zvíťazili.

Je to viera v zomrelého a zmŕtvychvstalého Krista, prítomná v každom z okamihov nášho života, ktorá osvetľuje naše svedomie a pobáda nás zo všetkých síl sa zapájať do kolobehu života a problémov ľudských dejín. V týchto dejinách, ktoré sa začali stvorením sveta a ktoré sa skončia dovŕšením časov, kresťan nie je žiadnym cudzincom bez vlasti. Je občanom ľudského spoločenstva, s dušou plnou túžby po Bohu, ktorého lásku začína tušiť už v tomto dočasnom živote, a v ňom spoznáva cieľ, ku ktorému sme všetci ľudia žijúci na zemi povolani.

Ak vás zaujíma moje osobné svedectvo, tak môžem povedať, že svoju prácu kňaza a pastiera duší som vždy chápal ako úlohu konfrontovať každého jedného so všetkými nárokmi jeho života a pomôcť mu odhaliť, čo od neho konkrétne Boh žiada, bez toho, aby sa tým nejako obmedzila oná svätá

nezávislosť a požehnaná
individuálna zodpovednosť, ktoré
charakterizujú kresťanské svedomie.
Tento postoj a tento duch sú založené
na úcte k transcendentnosti zjavenej
pravdy a na láske k slobode ľudskej
bytosti. Mohol by som ešte dodať, že
sa opierajú o istotu, že dejiny nie sú
vopred určené, ale práve naopak, že
sú otvorené mnohým možnostiam,
ktoré Boh nechcel vopred vylúčiť.

Nasledovať Krista neznamená
utiahnuť sa do kostola a nad
rozvojom spoločnosti a úspechmi i
zlyhaniami ľudí a národov len krčiť
ramenami. Naopak, kresťanská viera
nás učí vnímať svet ako stvorenie
Pána; a preto oceniť všetko ušľachtilé
a krásne; uznávať dôstojnosť každej
ľudskej osoby, stvorenej na Boží
obraz, a obdivovať ten prazvláštny
dar slobody, vďaka ktorému sme
pánmi svojho konania a môžeme — s
milosťou nebies — budovať náš
večný údel.

Znehodnocovali by sme vieru, keby sme ju redukovali len na časnú ideológiu, zdvíhajúc politicko-náboženskú zástavu a odsudzujúc druhých — nevedno na základe akej Božej authority — len preto, lebo majú odlišné názory na problémy, ktoré sú už zo svojej podstaty schopné prijímať rôzne iné riešenia.

Hlbšie pochopiť zmysel Kristovej smrti

Jediným zámerom predchádzajúceho odbočenia nebolo nič iné ako poukázať na ústrednú pravdu, a to, aby sme si pripomenuli, že kresťanský život nachádza svoj zmysel v Bohu. Ľudia neboli stvorení len preto, aby vybudovali čo možno najspravodlivejší svet; na zem sme boli poslaní preto, aby sme vstúpili do spoločenstva so samotným Bohom. Ježiš nám nesľúbil ani časné výhody ani pozemskú slávu, ale dom

Boha Otca, ktorý nás očakáva na konci cesty (Porov. Jn 14, 2).

V liturgii Veľkého piatku máme krásny hymnus: *Crux fidelis*, ktorý nás vyzýva, aby sme oslavovali a ospevovali slávny boj Pána, víťazstvo Kríža, žiarivý Kristov triumf. Vykupiteľ vesmíru tým, že je obetovaný, víťazí. Boh, Pán všetkého stvorenia, nepotvrduje svoju prítomnosť silou zbraní, ani pozemskou mocou svojich nasledovníkov, ale veľkosťou svojej nekonečnej lásky.

Pán neničí slobodu človeka, veď práve on nás urobil slobodnými. Preto nechce vynútené odpovede; chce rozhodnutia, ktoré vychádzajú z hĺbky srdca. A od nás kresťanov očakáva, že budeme žiť tak, aby si všetci tí, čo sú v našej blízkosti — napriek našim vlastným biedam, chybám a nedostatkom — všimli ozvenu drámy lásky na Kalvárii.

Všetko, čo máme, sme dostali od Boha, aby sme boli soľou, ktorá dáva príchuť, a svetlom, ktoré ľuďom prináša radostnú zvesť, že on je Otec, čo nás bezhranične miluje. Kresťan nie je soľou a svetlom sveta preto, lebo víťazí a triumfuje, ale preto, že vydáva svedectvo o Božej láske. A nebude soľou, ak nebude soliť; a nebude ani svetlom, ak svojím príkladom a slovom nebude svedčiť o Ježišovi, ak stratí to, čo tvorí dôvod jeho existencie.

Bude vhodné, ak sa budeme snažiť hlbšie chápať to, čo nám zjavuje Kristova smrť, a neostaneme pri vonkajších formách a ošúchaných frázach. Je treba, aby sme sa naozaj vžili do scén, ktoré v tieto dni nanovo prežívame: do Ježišovej bolesti, do sĺz jeho Matky, úteku jeho učeníkov, do odvahy svätých žien a statočnosti Jozefa a Nikodéma, ktorí si od Piláta vyžiadali Kristovo telo.

Priblížme sa — úplne — k mŕtvemu Ježišovi a ku krížu, ktorý sa týči na vrchole Golgoty. Priblížme sa však s úprimnosťou a úsilím o vnútorné sústredenie, ktoré je znakom kresťanskej zrelosti. Udalosti umučenia —tak božské ako i ľudské — preniknú potom do duše ako slová, ktoré nám Boh posiela, aby nám odhalil tajomstvá nášho srdca a zjavil, čo od nášho života očakáva.

Už pred mnohými rokmi som videl istý obraz, ktorý sa mi vryl hlboko do duše. Bol na ňom znázornený Kristov kríž a pri kríži traja anjeli. Jeden neutíšiteľne plakal, druhý držal v ruke klinec, akoby sa chcel presvedčiť, že všetko je skutočné; a tretí bol pohrúžený do modlitby. Program stále aktuálny pre každého z nás: plakať, veriť a modliť sa.

Ako sa teda budeme správať pred krížom? Budeme cítiť bolesť nad našimi hriechmi a nad hriechmi

všetkých ľudí, ktoré dovedli Ježiša na smrť; budeme veriť, aby sme sa priblížili k vznešenej pravde, ktorá presahuje všetko chápanie a núti nás žasnúť nad Božou láskou; a napokon sa budeme modliť, aby sa Kristov život a smrť stali naším vzorom a podnetom pre náš život a odovzdanosť. Jedine tak sa budeme môcť nazývať víťazmi: pretože vzkriesený Kristus v nás zvíťazí a smrť sa premení v život.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/homilia-na-velky-piatok/](https://opusdei.org/sk-sk/article/homilia-na-velky-piatok/)
(26.03.2025)